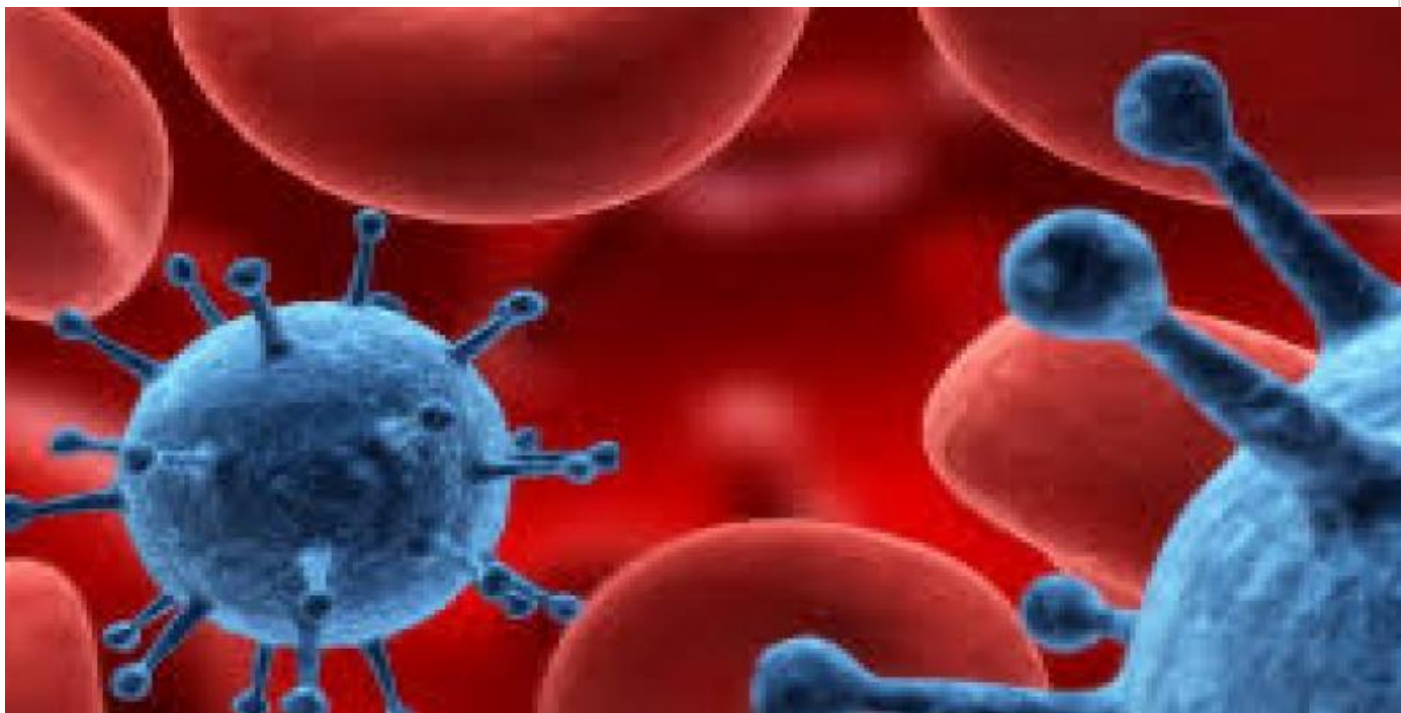

Estigo de politikoj pri publika sano

Post sinsekvaj mortigaj epidemioj, multaj landoj ekkonsciis pri tio, ke trakti sanitaran krizon kostas multe pli ol preventi ĝin.

Ĝolero, unu el la plej disvastiĝintaj malsanoj, nin atentigis pri la aĝaj kondiĉoj sub kiuj plejparto de la homoj estis vivantaj kaj laborantaj. Iom post iom evidentiĝis necesaj long-daŭraj san-politikoj: antaŭenigi higienajn rimedojn, efektiviĝi sanitajn normojn kaj priesplori la kaŭzojn de malsanoj kaj rimedojn por ilin eviti.

Ĝar malsano propagiĝas trans landlimoj, kreskis internacia kunlaboro pri publika sano en la dua duono de la 19-a jarcento. Kiel sinsekvo de tio, venis serioj da konferencoj kaj pretigo de malneto de internaciaj konvencioj pri sano.

Por preventi la propagiĝon de epidemioj, ĝefe ĝolero kaj pesto, krom laŭeble limigi komercon kaj liberan cirkuladon de homoj, 12 eŭropaj landoj okazigis la unuan Internacian Konferencon pri Sano, en Parizo, en 1851, kio estigis la malneton de Internacia Konvencio pri Sano, akompanata de internaciaj reguloj pri pesto, flava febrokaj ĝolero.

Kvankam similaj konferencoj okazis dum la sekvaj jaroj, ĝis 1903 la Internacia Konvencio pri Sano ne estis alprenata. Nur en la dua duono de la 20-a jarcento, post la fino de la dua Mondmilito, la Monda Organizo pri Sano estis fondita.

Kvankam epidemioj estas kaŝitaj de cirkulado de mikroboj kaj virusoj, tio ne sufiĉas por klarigi ĝion pri ili. Epidemioj ofte rezultas de krizo pri medio, manĝaĵo, migrado, sano, ekonomio aŭ politiko. Kutime epidemio nur pligravigas krizon, kiu komencis pli frue kaj estas ofte kaŝita de milito kaj malsato.

Ankaŭ la nuna pandemio estas krizo kaŝita de nia viv-stilo. Scienca esploro montris, ke la ĝefa kaŭzo de KOVIM-19 estas sistema detruado de naturo, precipe pro amasbredado de brutoj kaj senarbarigo.

Pro disvastiĝanta senarbarigo, lokoj de bestoj estas detruitaj. Sekve bestoj devas foriri siajn naturajn mediojn kaj el ili mikrobo saltas de unu specio al aliaj. Tio klarigis la ekaperon de ebolo kaj Zika virusoj.

Epidemioj provas la homaron per kolektivaj danĝero kaj funebro. Tamen, historio montras ke ĝiuj epidemioj certe finiĝos. Kaj eliĝante el ili la homaro povas sin reinventi kaj eĉ sin progresigi. La nuna pandemio, kiel ĝiuj antaŭaj, nin gvidas al mondo kie oni multe pli respektas medion kaj homan vivon.

El la angla esperantigis Gao Shuyuan (ĝinio)

Fonto: Unesko-kuriero: Ana Maria Carrillo el la Meksika universitato UNAM

<https://www.radiohc.cu/eo/especiales/exclusivas/269352-estigo-de-politikoj-pri-publika-sano>

Radio Habana Cuba